

HRUŠEV OŽIG IN ČEBELE

Obvestilo o prenehanju izvajanja karantenskih ukrepov premika čebel v letu 2004

Fitosanitarna služba je od pričetka lanskega izbruha hruševega ožiga, ki ga povzroča bakterija *Erwinia amylovora*, intenzivno prenašala znanje o pojavu in ukrepih za Slovenijo nove bolezni rastlin na pridelovalce, čebelarje in sadjarsko stroko. Pripravljen je bil poseben **predpis¹ za obvladovanje hruševega ožiga**, ki določa tehnološke in higienske ukrepe za omejevanje širjenja bolezni, uvaja obvezno upoštevanje informacij prognostične službe za varstvo rastlin v pridelovalnih območjih in strokovne podpore pri tehnoloških ukrepih, regulira sajenje okrasnih gostiteljskih rastlin in omejuje premeščanje čebel med cvetenjem gostiteljskih rastlin. Čebel kot marljive oprasovalke lahko z okuženega cveta na telesu prenesejo bakterije na nov cvet, ki se okuži. Še posebej nevarno je premeščanje na pašo z okuženega obočja Gorenjske na večje razdalje.

Tudi Evropska komisija je zaradi ohranjanja zadnjih varovanih območij za hrušev ožig oktobra 2003 sprejela direktivo, ki postavlja strožje pogoje za pridelavo sadik in obvezen nadzor premeščanja čebel v varovanih območjih. Direktiva je prenesena v pravilnik o hruševem ožigu, ki bo pomagal zadržati Sloveniji status varovanega območja, zagotovljenega s pristopno pogodbo k Evropski skupnosti, vsaj do leta 2006.

Predpisani karantenski ukrepi za premeščanje čebel

V skladu s 27. členom pravilnika je 15. julija 2004 prenehal veljati obvezen karantenski ukrep pred premeščanjem čebel z okuženega območja, žarišč okužbe in pripadajočega varovalnega pasu na ogrožena območja v bližino sadovnjakov. Od tega datuma dalje velja, da pri premeščanju čebel ni več obvezno pred premeščanjem zapreti čebel za 48 ur v temen prostor ali za 72 ur dati v karanteno na nadmorski višini vsaj 1300 m ali na območje, kjer ni cvetočih gostiteljskih rastlin na preletni razdalji čebel, ki so bili predpisani v času od 15. marca do 15. julija.

V letošnjem letu so bile vremenske razmere manj ugodne za širjenje bakterije v nova območja. Baterija je bila ugotovljena le v nekaterih žariščih v okolici Maribora (Limbuš, Pekre in Hoče) ter v Brusnicah, kjer so bile potrjene okužbe jablan, hrušk in nekaterih okrasnih rastlin. Do konca julija 2004 bodo fitosanitarni inšpektorji v sodelovanju z javno službo varstva rastlin pregledovali žarišča na Gorenjskem, saj je pričakovati lokalni pojav okužb. Še zlasti je nevarnost pojava okužb na bujno rastočih gostiteljskih rastlinah v lanskoletnih žariščih, saj so proti koncu inkubacijske dobe, ki se zaključuje v teh dneh, možne lokalne okužbe preko mlajših poganjkov. Nevarnost predstavljajo tudi večji nalivi s točo, ki povzročijo vstopna mesta za bakterijo.

Fitosanitarna Uprava bo do 30. novembra 2004 seznanila tako čebelarstvo zvezo, službo za napoved medenja kot tudi pristojno veterinarsko službo, ki vsakoletno izdaja zdravstvena spričevala za čebelje družine in matice, o razmejitvi novih območij žarišč. V letu 2005 bo na podlagi tega veterinarska služba posredovala vsakemu čebelarju, ki bo zaprosil za zdravstveni pregled čebel z namenom premeščanja na pašo, vrsto območja (okuženo območje, žarišče okužbe in varovalni pas) iz katerega se izvaja premeščanje. Pri premeščanju z okuženega območja veljajo fitosanitarni predpisi, zato se mora imetnik čebel v času omejitve premeščanja pozanimati pri izvajalcu pašnega reda o vrsti območja in zahtevah, pod katerimi

---

¹ Pravilnik o ukrepih za preprečevanje širjenja in zatiranje hruševega ožiga (Uradni list RS, 18/04 in 44/04)

lahko premešča čebele na pašo. Premeščanje čebel v času med 15. marcem in 15. julijem mora prijaviti fitosanitarnemu inšpektorju.

Izkušnje glede premeščanja čebel v Italiji

Ker so sedaj predpisani karantenski ukrepi za čebele in čebelarje neprijazni in težko izvedljivi, poskušajo v pridelovalnih območjih, kjer sobivajo sadjarji in čebelarji, najti še druge ukrepe, da se s premikom čebel ne bi prenašala tudi bakterija. V italijanski pokrajini Emilia Romagna, kjer so beležili pred leti močan izbruh bakterije hruševega ožiga, so pri premeščanju čebel uvedli tudi nekatere nove karantenske ukrepe. Med slednjimi je poleg karantenskih ukrepov zaprtja za 48 ur oziroma 72 ur dovoljen tudi ukrep zaprtja čebel za 24 ur, kateremu pa mora obvezno slediti tretiranje. Kot prvi postopek tretiranja čebel pri zaprtju za 24 ur se priporoča kapljično nanašanje raztopine (5 ml/sat) v sestavi:

- 10 g oksalne kisline
- 100 g sladkorja
- 100 ml vode

Drug postopek tretiranja je meglenje panjev z vodno raztopino 3 % oksalne raztopine. Omenjena postopka se uporabljata izključno v času omejitve premeščanja. Z doslednimi ukrepi omejitve premeščanja čebel so uspeli omejiti širjenje bakterije v druge pokrajine.

Kako naprej?

Predpis o omejevanju širjenja hruševega ožiga natančno določa ukrepe za omejevanje širjenja. Brez nevarnosti čebelarji panje premeščajo pred 15. marcem in po 1. juliju na Primorskem ter pred 25. marcem in po 15. juliju v preostali Sloveniji. Med navedenim obdobjem pa cvetijo občutljive gostiteljske rastline, med katerimi predvsem okrasne in ekstenzivne sadne rastline ohranjajo bakterijo, brez da bi propadle. Z njih pa se bakterija prenese v sadjarske okoliše, kjer lahko ob ugodnih razmerah nastane velika gospodarska škoda.

Čebele imajo pomembno vlogo pri opravljanju sadnega drevja, a so gospodarsko zelo pomembne tudi kot prenašalke bakterije *Erwinia amylovora*. Bakterija se z dotikom pripne na telo čebele in se v času cvetenja prenaša na kratke razdalje. S pomočjo čebelarja pa se lahko bolezen širi tudi na večje razdalje. Žal brez omejitev premeščanja čebel z okuženih območij ne gre. Računamo z zavestjo čebelarjev in sadjarjev, da drug drugemu ne bodo delali škode